

Strategi for Fugleværnsfonden 2017-2020

1. Indledning

Fugleværnsfonden blev stiftet af Dansk Ornitologisk Forening (DOF) i 1966. I 2006 blev Fugleværnsfonden en selvstændig fond i juridisk og administrativ forstand, men har fortsat et tæt samarbejde med DOF.

De seneste otte år har Fugleværnsfonden arbejdet med to flerårige strategier for fondens samlede arbejde; henholdsvis i perioden 2009-2012 og i perioden 2013-2016. Målene i de to strategier er stort set nået, og der er nu behov for at sætte nye mål i relation til den seneste udvikling på flere fronter.

Nærværende strategi er udviklet og koordineret med DOF's strategi, der dækker samme periode, idet der mellem DOF og Fugleværnsfonden er et gensidigt ønske og en forventning om at skabe øget synergi gennem intensiveret samarbejde til glæde for natur, fugle og folk.

2. Vision og mission

De overordnede rammer for Fugleværnsfondens arbejde er fastlagt i formålsbestemmelsen i fondens vedtægter.

Fugleværnsfondens vision er, i samarbejde med DOF, andre fonde, private donatorer, relevante interessenter og offentlige myndigheder, at:

- forbedre forhold for Danmarks vilde fugle ved at medvirke til at bevare eller skabe vigtige fuglelokaliteter, navnlig for truede og sårbare arter, samt at udføre naturformidling fra fondens reservater.

Fugleværnsfondens mission er at:

- beskytte og fremme vilkår for fuglene, for truede og sårbare arter i særdeleshed
- beskytte og fremme vilkår for anden flora og fauna i fondens naturreservater
- erhverve, forvalte og udvikle områder, der er - eller kan blive - gode fuglelokaliteter
- foretage naturpleje og naturgenopretning med henblik på at opnå så stor biodiversitet og naturkvalitet som muligt i fondens naturreservater
- give besøgende gode fugle- og naturoplevelser ved formidling på fondens naturreservater
- involvere naturinteresserede i alle aldersgrupper, herunder DOF's medlemmer, i beskyttelsen af fondens naturreservater
- yde rådgivning og bistand til forbedring af levesteder for fugle i det omfang, der er ressourcer hertil
- etablere og udvikle samarbejde med andre partnere, både private og offentlige, om fondens formål.

3. Fugleværnsfonden i dag

Fugleværnsfonden forvalter 21 naturreservater på lige under 1000 hektar til gavn for fuglene og til glæde for alle, der holder af fugle og natur.

Driften varetages af bestyrelsen, et professionelt sekretariat samt et stort antal frivillige, hvoraf de fleste deltager i lokale arbejdsgrupper, der udfører naturpleje, overvågning og formidling på reservaterne. Det er bestyrelsens og den daglige ledelses ansvar, at der er overensstemmelse mellem ambitions- og aktivitetsniveau på den ene side og personalemæssig og økonomisk kapacitet på den anden side.

Fugleværnsfondens indtægter kommer fra arv, private fonde, virksomhedsdonationer, bidrag fra private samt aktivitetsbaserede tilskud fra offentlige myndigheder og EU. Fonden er konsolideret med en grundkapital og en udligningskapital, men fondens virke er afhængig af midler fra eksterne kilder.

Det er Fugleværnsfondens erfaring, at fuglene har fået betydeligt bedre vilkår gennem fondens målrettede naturpleje og naturgenopretning. Med over 50 års viden inden for området, ønsker fonden fortsat at være blandt de førende i landet, når det gælder forvaltning af naturen med fokus på fuglelokaliteter.

Udover den målrettede naturforvaltning, lægges der også stor vægt på formidlingen af reservaterne. Der er skabt gode adgangsforhold og etableret et stort antal publikumsfaciliteter. Det er sket på en måde, der ikke skader de naturværdier, man vil formidle. Blandt andet ved nøje planlagte stier og nænsomt placerede tårne og observationsskjul. Som led i formidlingsarbejdet gennemføres hvert år et stort antal guidede ture for alle interesserede, og der er indgået aftaler med lokale skoler om besøg af skoleklasser.

I henhold til Fugleværnsfondens mission og vision, står fonden i dag over for en række udfordringer, herunder:

- udvikling og etablering af nye købs-, pleje- og formidlingsprojekter
- udvikling og styrkelse af samarbejdsrelationer vedrørende naturforvaltning og formidling med offentlige myndigheder og private partnere
- behov for øget kendskab til fondens virke, der kan bidrage til øgede indtægter og sikre de bedst mulige økonomiske forudsætninger for ny erhvervelse samt for drift, naturpleje og formidling af eksisterende områder

Udfordringerne har det til fælles, at de forudsætter et udvidet samarbejde med fondens eksisterende netværk, med nye støtter og partnere samt en styrkelse af Fugleværnsfondens sekretariat.

4. Fugleværnsfondens strategi 2017-2020

4.1 Arealerhvervelser og driftsaftaler (forpagtningsaftaler og lejeaftaler)

Strategisk mål: Vægten lægges på erhvervelse af arealer, der er - eller kan blive - fristeder for et rigt fugleliv og give gode fugleoplevelser for flest mulige besøgende.

Arealerhvervelser foretages ud fra en vurdering af pris, tilgængelighed, naturindhold, udviklingspotentiale, formidlingspotentiale samt synliggørelse af Fugleværnsfonden, jf. opstillede kriterier.

Erhvervelserne vil ske ud fra følgende overordnede prioriteringer:

- fortsat erhvervelse af supplerende parceller ved de nuværende naturreservater
- erhvervelse af truede naturtyper, hvor sjældne fuglearter er under pres
- erhvervelse, der kan skabe større bredde i porteføljen af Fugleværnsfondens naturtyper
- fokus på nye naturområder med særligt potentiale for fuglebeskyttelse, formidling og synliggørelse
- fokus på en bedre geografisk fordeling af reservaterne.

Erhvervelser kan kun foretages, såfremt de ressourcemæssige forudsætninger er til stede under og efter overtagelsen af nye arealer.

Derudover vil Fugleværnsfonden være opmærksom på mulighederne for at erhverve nye naturområder i

forbindelse med planlægning og gennemførelse af naturgenopretningsprojekter, der delfinansieres af offentlige tilskudsordninger. Ved nye erhvervelser iagttages desuden klimaforandringerne betydning for områdets forvaltning som naturreservat.

Særskilte arealaftaler

Der kan indgås aftaler om natur- og fuglevenlig drift af arealer, der ejes af andre end Fugleværnsfonden. Eksempelvis med offentlige myndigheder (kommuner) og/eller private ejere (godser, fonde, firmaer el. lign.). Sådanne aftaler må ikke anfægte fondens integritet. Aftalerne skal have lang varighed og skal sikre Fugleværnsfondens ret til administration af arealerne.

Der foretages løbende screening af potentielle erhvervsmuligheder, hvor også DOF's lokalafdelinger inddrages.

4.2 Naturforvaltning

Strategisk mål: Der gennemføres en naturforvaltning i reservaterne, der giver de bedst mulige vilkår for fuglelivet og gode fugle- og naturoplevelser for de besøgende. Naturforvaltningen søges gennemført med en sådan kvalitet, at Fugleværnsfonden er blandt de bedste aktører på området for så vidt angår fugleforvaltning.

I perioden 2017-2020 vil Fugleværnsfonden koncentrere sig om følgende indsatser:

- i. Naturforvaltningen differentieres i forhold til de enkelte reservaters naturindhold og plejebestand. Reservaterne placeres inden for følgende fire gradueringer af naturpleje:
 - a) omfattende naturpleje
 - b) almindelig naturpleje
 - c) begrænset naturpleje
 - d) ingen naturpleje
- ii. Nye plejeplaner udarbejdes for de mest relevante naturreservater, og de ældste plejeplaner opdateres. Den enkelte plejeplan skal på sigt have en tidshorisont på 15 år, medmindre der af gode grunde er valgt en anden tidshorisont for det enkelte reservat. Derudover skal den indeholde en tidsplan samt budgettering af de planlagte plejeforanstaltninger.
- iii. Naturforvaltningen gennemføres efter nøje forudgående planlægning – herunder opstilling af indsatsmål for de enkelte reservater - med fokus på at give ynglende, rastende og trækkende fugle de bedst mulige levevilkår. Sjældne og truede dyr og planter tilgodeses i videst muligt omfang, og der tages i den forbindelse særligt hensyn til de forpligtelser, der følger af Natura 2000.
- iv. Artsspecifikke handlingsplaner udarbejdes for særligt truede eller sårbare arter, hvor det er nødvendigt.
- v. Nye plejemetoder undersøges og afprøves, hvor det vurderes relevant.
- vi. Naturforvaltningen søges folkeliggjort, blandt andet gennem fortsat udvikling af frivillige arbejdsgrupper.
- vii. Dialog og samarbejde med naboer og andre lokale i forhold til naturforvaltningen i det enkelte reservat styrkes.
- viii. Opmærksomheden skærpes vedrørende klimaforandringerne betydning for forvaltningen af naturreservaterne.
- ix. En høj standard i miljø-, sikkerheds- og arbejdsmiljøpolitik sikres fortsat i forbindelse med driften af naturreservaterne.

- x. Invasive arter (både flora og fauna), der er en direkte eller indirekte trussel for fuglebestandene i naturreservaterne, søges undgået og bekæmpet, hvor det vurderes hensigtsmæssigt.

4.3 Overvågning af fugle og natur

Strategisk mål: Overvågningen af fugle og natur i naturreservaterne foretages på en måde, så den giver et billede af status og udvikling vedrørende naturkvalitet og driftsforhold.

Overvågningen kan være af både flora og fauna og skal give data, der kan belyse status, udviklingstendenser og årsagssammenhænge, samt om de anvendte virkemidler har de forudsatte effekter. Data fra bioblitz kan også anvendes til dette formål, og fonden er desuden positiv over for forskningsaktiviteter, når det i øvrigt er foreneligt med fondens interesser.

Fugleovervågning

Overvågningen af fugle tilrettelægges efter et særligt monitoreringsprogram, der fastlægger behov for monitorering og overvågningsinterval i hvert enkelt reservat afhængig af naturtype og fuglesammensætning. Der foretages desuden en kobling til DOF's løbende overvågningsprogrammer, og overvågningen søges gennemført i tæt samarbejde med DOF's feltornitologer.

Derudover etablerer Fugleværnsfonden et "overvågningskorps" af frivillige, der er tilknyttet reservaterne. Det er et mål i denne strategiperiode at få flere frivillige med i overvågningskorpset.

Ved nye naturreservater samt større udvidelser af et reservat eller ved større naturgenopretningsprojekter skal der foretages en før/efterovervågning.

4.4 Formidling

Strategisk mål: Der skal være adgang til, at flest mulige oplever fuglene i Fugleværnsfondens naturreservater. Formidlingen gennemføres på en måde, så det ikke skader de naturværdier, Fugleværnsfonden vil formidle. Formidlingsarbejdet vil fortsat blive videreudviklet.

Formidlingen skal overordnet:

- give gode fugle- og naturoplevelser
- fungere som udstillingsvindue for Fugleværnsfonden og gennem den gode oplevelse skabe lyst til at bidrage økonomisk til levesteder for og beskyttelse af fuglene
- bidrage til oplysning om DOF, hvor det indgår i en naturlig sammenhæng
- skabe større forståelse for naturforvaltning, naturkvalitet og naturpolitik, herunder til fuglelivets krav til kvaliteten af deres levesteder
- befordre sociale fællesskaber omkring forvaltning og overvågning i naturreservaterne.

Formidlingen differentieres i forhold til de enkelte naturreservaters potentiale, beliggenhed og sårbarhed. Reservaterne placeres inden for følgende fire gradueringer af formidling:

- a) intensiv formidling
- b) almindelig formidling
- c) ekstensiv formidling
- d) ingen formidling

Formidlingen har altid udgangspunkt i Fugleværnsfondens naturreservater, men kan godt afholdes udenfor reservaterne i det omfang, det er relevant. Formidlingen retter sig mod fuglelivet og de sammenhænge,

som har betydning for fuglenes levevilkår. Det tilstræbes, at formidlingsarbejdet også kan omfatte de øvrige natur- og kulturværdier, som er karakteristiske for det pågældende område.

Hensynet til fuglene skal udstikke rammerne for adgangsforholdene for både mennesker og dyr, og der skal ske en styring af adgangen geografisk/årstidsmæssigt ved hjælp af foldere, skilte, stier, observationssteder og andre faciliteter. Publikumsfaciliteterne skal fremstå velholdte.

En formidling i front

Fugleværnsfonden vil fortsat være førende, når det gælder formidling af natur og fugle. Det betyder, at formidlingen tilrettelægges med særlig vægt på:

- den direkte formidling i naturreservaterne; planlægning af nye publikumstiltag skal ske med inspiration fra eksisterende tiltag
- de største og de mest bynære reservater
- en folkeliggørelse, der retter sig mod et stadigt bredere publikum, inklusiv børn
- den umiddelbare oplevelse, naturovervågning og naturforvaltning samt på muligheden for fordybelse i de værdier, områderne rummer

Der vil endvidere blive givet mulighed for:

- at kunst, historie og kultur kan indgå i formidlingen af fugle og natur
- at kendskabet til Fugleværnsfonden og reservaterne styrkes gennem både udvidelse og vedligeholdelse af publikumsfaciliteter samt ved målrettet naturformidling til udvalgte medier
- udvikling af formidling som indtægtsgivende virksomhed, hvor der kan laves særlige formidlingspakker, som tilbydes til firmaer, sponsorer, lukkede grupper m.v. med deltagerbetaling
- innovative måder at formidle fugle og natur på

Besøgsregistrering

På udvalgte reservater gennemføres besøgsregistrering, så det er muligt at følge antallet af besøgende og anvende denne viden til prioritering af indsatsen i reservaterne. Besøgsregistreringen skal med tiden udvides.

Elektroniske medier

Formidlingsindsatsen vil også have fokus på, at publikums interesse for fugle og natur styrkes gennem en større inddragelse af elektroniske medier. Digitaliseringen skal desuden understøtte netværksdannelsen og den personlige kontakt mellem fugle- og naturinteresserede. Det skal blandt andet ske via en stadig udvikling af Fugleværnsfondens hjemmeside samt af de sociale medier.

Formidling i børnehøjde

Fugleværnsfonden prioriterer en målrettet og styrket indsats af natur- og fugleformidling over for børn. Indsatsen koncentrerer sig over for:

1. børnefamilier
2. skoleformer

4.5 Synliggørelse

Strategisk mål: Fugleværnsfonden vil generelt øge synliggørelsen af fonden og fondens virke, blandt andet inden for DOF's medlemskreds og blandt andre fugle- og naturinteresserede.

Synliggørelsen sker for at:

- skabe kendskab til fondens arbejde
- tilskynde til oplevelser i reservaterne
- styrke fonden økonomisk gennem støttebidrag, testamentariske gaver, sponsorater m.v.

Der udarbejdes en egentlig kommunikationsstrategi i første del af strategiperioden.

I den kommende periode vil der blive lagt vægt på:

- at naturformidling og kommunikation målrettes konkrete målgrupper, fx ældre i relation til oplysning om muligheden for at give testamentariske gaver
- yderligere brug af internettet og andre elektroniske medier til markedsføring og profilering
- optimering af skiltningen i samarbejde med kommunerne ved offentlig vej til reservaterne
- målrettet indsats i forhold til mulige sponsorer, testatorer og donatorer
- at oprette et særligt netværk af kontakter og venner af Fugleværnsfonden
- at naturreservaterne kan brandes gennem specifikke arter

4.6 Økonomi

Strategisk mål: Fugleværnsfonden vil arbejde for øgede indtægter og fortsat konsolidering. Der lægges særlig vægt på at øge indtægter i form af bidrag fra privatpersoner og fonde. Kredsen af bidragydere søges udvidet. Der arbejdes målrettet for at øge de testamentariske gaver.

Generel økonomisk politik

Erhvervsindtægterne bør øges i lyset af fondens status som erhvervsdrivende fond. Grundlaget for forøgelse af erhvervsindtægterne skal findes i fondens kompetencer inden for naturforvaltning, naturpleje, formidling, overvågning og samarbejde med frivillige. Erhvervsindtægterne, herunder tilskudsmuligheder, øges gennem etablering og udvikling af partnerskaber med offentlige myndigheder, virksomheder, fonde og med private lodsejere. Salg af produkter og tjenesteydelser vurderes løbende som en mulig indtægtskilde.

Egenkapitalen bør øges i takt med udbygningen af naturområderne og fondens aktiviteter. Egenkapitalens placering vil blive overvejet ud fra en vurdering af sikkerhed og afkastmuligheder. Der henvises til fondens investeringsstrategi.

Fonden vil fortsat udarbejde to-årige budgetter for at styrke arbejdsprogramlægnings, gennemføre plejeplanerne og sikre en stabil drift uden store økonomiske udsving fra år til år.

Offentlige midler

Indsatsen vedrørende støtte fra offentlige puljeordninger forsætter.

Der søges om følgende:

- Tips- og Lottomidler til driften af Fugleværnsfonden hos Kulturstyrelsen, Puljen til landsdækkende almennyttige organisationer 2016
- midler fra statslige og kommunale puljer til drift og naturpleje
- støtte fra EU-midler i forbindelse med gennemførelse af større projekter

Derudover hjemtages støtte fra diverse landbrugsstøtteordninger i den udstrækning, at dette er foreneligt med Fugleværnsfondens strategi for drift af fondens reservater.

Indsamling

Indsamlingsarbejdet blandt DOF's medlemmer intensiveres og kan koordineres med DOF's indsamlingsarbejde.

Bidrag

Der arbejdes for, at flere private giver bidrag. Det sker blandt andet ved en øget markedsføring af fonden og fondens arbejde samt nye indsamlingsmåder, som skal gøre det lettere at donere til fonden.

Testamentariske gaver

Der arbejdes målrettet for at øge indtægterne fra testamentariske gaver. Der tilbydes blandt andet følgende:

- gratis vejledning, herunder vederlagsfri advokatbistand til testator
- besøg hos testatorer og personer, der søger vejledning om testation
- udarbejdelse/opdatering af information om testamentariske gaver

samt anvendes følgende virkemidler:

- artikler i medlemsblade, herunder lokalblade og i årsberetninger mv.
- annoncer
- udvikling af hjemmeside med mere fokus på arv og testamenter.

Fonde og legater

Der arbejdes målrettet med kontakt til fonde, der kan fungere som bidragydere til Fugleværnsfondens arbejde og projekter. Kontakten med udvalgte fonde vedligeholdes ved regelmæssige møder/ekskursioner.

Sponsoraftaler og CSR-samarbejde

Der kan ved Fugleværnsfondens reservater søges indgået partnerskaber med private virksomheder, som en integreret del af virksomhedernes CSR-strategi. Her kan Fugleværnsfonden bidrage med fysisk synlige CSR-resultater, aktiv involvering af virksomheden og dens ansatte samt medvirke til en grøn profilering.

På lokalt plan opfordres fondens lokale, frivillige arbejdsgrupper til at søge om mindre støttebeløb, indkøbsaftaler eller rabatordninger hos lokale virksomheder.

Der vil altid blive lagt vægt på Fugleværnsfondens integritet i forhold til donatorer.

4.7 Organisation

Strategisk mål: Fugleværnsfonden vil udvikle sig i en relation til DOF, der er præget af gensidighed, ligeværd, dialog og samarbejde i overensstemmelse med den indgåede samarbejdsaftale.

Fugleværnsfonden ønsker at planlægge og gennemføre projekter i fællesskab med DOF samt med andre partnere.

Der lægges vægt på, at Fugleværnsfonden har et godt samarbejde med DOF's lokalafdelinger, medlemmer, ansatte og ledelse. Der vil blive arbejdet på, at lokalafdelingerne og medlemmerne bidrager til løsning af opgaver på fondens reservater, både vedrørende etablering og drift af arbejdsgrupper, ekskursioner og optællinger m.v. Arbejdsgrupperne inddrages i DOF's projekter.

Fugleværnsfondens frivillige

I 16 af Fugleværnsfondens 21 reservater er der etableret arbejdsgrupper, der deltager i forvaltning, formidling og overvågning på frivillig basis. For de øvrige reservater er der enkelte frivillige kontaktpersoner tilknyttet, og to frivillige er tilknyttet fondens sekretariat. I alt ca. 220 personer er i dag frivillige i Fugleværnsfonden.

Arbejdsgruppernes arbejde er meget værdifuldt for Fugleværnsfonden, hvor naturreservaterne skaber rum for sociale fællesskaber, og hvor indsatsen er til gavn for fuglene og til glæde for mennesker. Udover at yde en uundværlig indsats vedrørende driften, bidrager arbejdsgrupperne til lokal forankring, medejerskab og socialt samvær.

Fugleværnsfonden skal derfor fortsat søge at:

- etablere arbejdsgrupper på alle reservater, hvor det er relevant
- styrke og udvikle arbejdsgrupperne og deres kompetencer
- foretage kursusvirksomhed for de enkelte arbejdsgrupper og/eller kontaktpersonerne i grupperne.

I tilknytning hertil bør der ske en styrket rekruttering til arbejdsgrupperne, primært i samarbejde med relevante DOF-lokalafdelinger og blandt DOF's medlemmer generelt.

Derudover rettes opmærksomheden også mod mulighederne for at aflaste sekretariatet ved yderligere tilknytning af frivillige til fagligt/administrativt arbejde.

4.8 Internationalt

Strategisk mål: Fugleværnsfonden vil i planperioden overlade indsatsen på det internationale område til DOF og andre organisationer.

Fugleværnsfonden arbejder ikke med reservatkøb og drift af reservater i udlandet. Men det betyder ikke, at Fugleværnsfonden skal undgå samarbejde og erfaringsudveksling med andre uden for Danmark, lige så vel som studierejser til udlandet vil blive betragtet som en værdifuld måde at blive klogere på egen indsats.

Vedttaget på bestyrelsesmøde den 26. november 2016.